به‌نام خدا

"خبرنامه انجمن آبخیزداری ایران"

اردیبهشت ۱۳۹۸

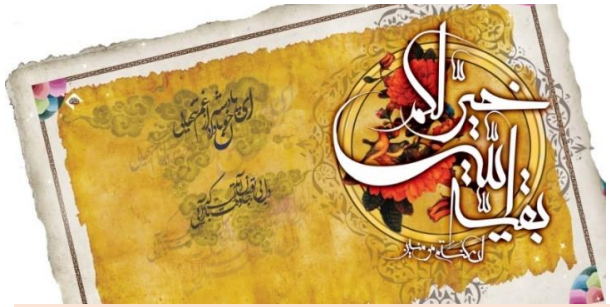

بر منتظرین مژده بده منتظر آمد
از مهد بقا مهدی ثانی عشر آمد
ای منتظران گنج نهان می‌آید
آرامش جان عاشقان می‌آید
بر بام سحر طلایه‌داران ظهور
گفتند که صاحب‌الزمان می‌آید

ولادت امام زمان (عج) مبارک باد

آن‌چه در این شماره از خبرنامه می‌خوانید:

- نظر کمیته دانشجویی انجمن آبخیزداری ایران در رابطه با سیل‌های اخیر استان خوزستان
- گزارش سخنرانی اساتید از دانشگاه‌های Montenegro، Donja Gorica و وزارت کشاورزی و توسعه روستایی کشور مونته‌نگرو
- مروری بر وضعیت پذیرش دانشجو در رشته آبخیزداری طی سال تحصیلی ۹۸ – ۱۳۹۷
- معرفی کتاب و دستورالعمل‌های اجرایی

بخشی از نظر کمیته دانشجویی انجمن آبخیزداری ایران در رابطه با سیل‌های اخیر استان خوزستان

بسمه‌تعالی

جناب آقای دکتر سیدحمیدرضا صادقی

ریاست محترم انجمن آبخیزداری ایران

با سلام و تقدیم ادب؛ ۰۹۳۶۱۹۰۰۲۱۲

احتراماً پیرو نامه با شماره ۲۰۷۳، در خصوص تهیه گزارش‌های استانی در رابطه با وقوع سیلاب‌های اخیر در سطح کشور، ضمن ابراز هم‌دردی با سیل‌زدگان کشور عزیزمان ایران و عرض تسلیت، نظرات قابل طرح در خصوص سیلاب‌های اخیر استان خوزستان به شرح زیر به حضورتان ارسال می‌شود.

طی ایام وقوع سیلاب در سطح استان خوزستان در فروردین ۱۳۹۸، بنا بر اظهارات شهروندان خوزستانی، در استان خوزستان بارندگی با توانایی ایجاد سیل مخرب وقوع نیفتاده است. علی‌رغم هشدارهای زیاد متخصصان و پژوهش‌گران حوزه‌های مختلف از جمله آبخیزداران ضمن تاکید زیاد بر عدم برهم ریختن تعادل اکولوژیکی دشت خوزستان، توجه کافی به این امر نشده است.

استان خوزستان به‌سبب برخورداری از رودخانه‌های متعدد و بزرگ از جمله بزرگ‌ترین رودخانه کشور، تالاب‌های بزرگ و نیز تنوع اکولوژیکی و منابع طبیعی مختلف از جمله منابع نفتی و گازی شرایط مناسبی برای بهره‌برداری و در خیلی از اوقات سودجویی فراهم آورده است. دخالت بیش از حد و طمع‌کارانه انسان در طبیعت و به هم‌ریختن تعادل اکولوژیکی و هیدرولوژیکی مناطق مورد دستبرد سبب شده است تا رژیم رفتاری اکولوژیکی استان خوزستان متفاوت شود و توانایی خود را در مهار تنش‌ها از دست بدهد. طبق جستجوهای به‌عمل آمده اثبات شده است که تالاب‌های خوزستان توانایی ذخیره هشت تا ۱۰ میلیارد مترمکعب آب را در خود داشتند. اما چه شده است که استان خوزستان امروز حتی تحمل رهایش فقط پنج میلیارد مترمکعب را ندارد! آیا این نشان از رنجش طبیعت از عملکرد چندین ساله بشر نیست! چرا باید این حجم آب رها شده با واقعیت اقلیمی و اکولوژیکی منطقه تضاد پیدا کرده و احساس غربت آن موجب خشم و طغیان طبیعت زیبای خوزستان شود؟ مگر تاسیسات و تشکیلات چغازنبیل و شوش نمونه بارزی از سازگار بودن مردم و طبیعت با سیلاب‌ها از قدیم‌الایام نیست؟!

مردم استان خوزستان مطالبه می‌کنند که تمام دیوارها، حائل‌ها، سدها و جاده‌هایی که موجب گسست هیدرلوژیکی و اکولوژیکی به‌ویژه هورالعظیم شده‌اند را بردارند. از آن پس همگان خواهند دید که چگونه مردم استان از وقوع سیلاب خوشحال خواهند شد و متوجه خواهند شد که این سیلاب‌ها چگونه سرزندگی و حاصل‌خیزی را با خود به‌ارمغان می‌آورند و به مردم هدیه می‌دهند. استان خوزستان نیازی به کاشت گونه‌های غیربومی ندارد، نیازی به مالچ‌پاشی نفتی ندارد. بلکه فقط و فقط با داشتن شناخت از طبیعت حساس و زیبای استان، احترام به حریم رودخانه‌ها و عدم ارائه مجوزهای ساخت و ساز غیرقانونی، استفاده از روش قرق به جای مالچ‌پاشی، دورنمای مثبتی برای استان و یقیناً برای کشور ایران فراهم شود. مردم استان در تضاد با بهره‌برداری از چاه‌های نفت استان نیستند ولی این را مطالبه می‌کنند که کشور، خود را به فن‌آوری‌های به‌روز دنیا در زمینه استخراج نفت از مناطق آبی بکند. امید است که چشم‌انداز خوبی برای سرسبزی و آبادانی استان خوزستان به‌سبب ورود رسوبات حاصل‌خیز ناشی از سیلاب‌ها و تامین بسیاری از نیازمندی‌های آلی و معدنی خاک و کاهش نیاز به استفاده از کودهای شیمیایی فراهم شود.

نهایتاً کمیته دانشجویی انجمن آبخیزداری در راستای دستیابی به اهداف تعیین شده توسط ریاست جمهوری در "هیأت ویژه گزارش ملی سیلاب‌ها" مورخ ۲۸ فروردین ۱۳۹۸ اذعان دارد که سیلاب تحت تأثیر مؤلفه‌های متعدد بایستی مورد ارزیابی قرار گیرد و کمیته دانشجویی به‌سبب برخورداری از دانش‌آموختگان

و دانشجویان جوان و متخصص و نیز همراهی استادان برجسته کشوری در این راستا می‌تواند قدمی کوچک بردارد. در این راستا مطالعه و شناخت مخاطرات محیطی پیش از بحران برای تعیین خطر ریسک‌پذیری استان‌های مختلف ضروری می‌نماید. همسو کردن نیازهای کشور در حفاظت از آب و خاک و راهنمایی صحیح و هدف‌مند دانشجویان برای انجام پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در جهت تحقق نیازهای علمی مناطق ریسک‌پذیر از جمله پیشنهادات کمیته دانشجویی انجمن می‌باشد.

با احترام

دکتر زینب حزباوی و مهندس رحمان غلامی

نسخه کامل نامه در سایت انجمن آبخیزداری ایران بارگذاری شده است.

گزارش سخنرانی اساتیدی از دانشگاه‌های Montenegr ،Donja Gorica و وزارت کشاورزی و توسعه روستایی مونته‌نگرو

مهندس مهین کله‌هوئی

پیرو هماهنگی‌های قبلی انجام شده، دانشگاه تربیت مدرس، انجمن آبخیزداری ایران، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری مدیریت و برنامه‌ریزی خراسان شمالی میزبان چهار استاد از کشور مونته‌نگرو با نام‌های **Dr. Velibor ، Dr. Svetislav Popovic Spalevic، Dr. Goran Skataric** و **Dr. Deniz Frljuckic** از دانشگاه‌های **Montenegro، Donja Gorica و وزارت کشاورزی و توسعه روستایی کشور** از روز یک‌شنبه تا چهارشنبه (۲۵ تا ۳۰ فروردین ۱۳۹۸) بودند. در این راستا برنامه‌های متنوعی از جمله برگزاری سخنرانی‌ها توسط اعضای مدعو، بازدید از تجهیزات دانشگاهی و امکانات آزمایشگاه‌های مختلف، بازدید از محوطه‌های مختلف دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تربیت مدرس و نیز بازدید از جنگل آموزشی و تحقیقاتی دانشگاه تربیت مدرس و نیز سازمان برنامه مدیریت و برنامه ریزی خراسان شمالی پیش‌بینی و اجرا شد.

در صبح روز دوشنبه، **دکتر Velibor Spalevic** به نمایندگی از سایر مهمانان به معرفی جاذبه‌های کشور مونته‌نگرو، دانشگاه مونته‌نگرو و دانشکده فلسفه و سپس به معرفی پارک‌های طبیعی مونته‌نگرو در سالن کاخ اصلی دانشکده منابع طبیعی و با حضور اعضای هیأت علمی، دانشجویان و کارکنان دانشکده پرداخت. در همین روز مهمانان به‌همراه اساتید دانشکده و دانشجویان از آزمایشگاه‌های تخصصی مهندسی آب و خاک، تحلیل مکانی و داده‌پردازی، شبیه‌ساز باران، فرسایش و اسکن سه‌بعدی دانشکده بازدید، و با برگزاری نشست صمیمی به‌همراه اساتید و دانشجویان دانشکده در کنار ساحل دریا این روز را سپری نمودند.

در روز سه‌شنبه نیز این مراسم با سخنرانی جناب آقای دکتر سیدحمیدرضا صادقی (مدیر گروه مهندسی آبخیزداری، دانشگاه تربیت مدرس و رئیس انجمن آبخیزداری ایران) و دکتر عبدالواحد خالدی (استاد دانشگاه تربیت مدرس و عضو هیأت مدیره انجمن آبخیزداری ایران) شروع شد. سپس جناب آقای دکتر Velibor Spalevic در صبح و ظهر این روز با محوریت کشاورزی و توسعه روستایی در مونته‌نگرو و توسعه مدل WINTERO سخنرانی نمودند.

در روز چهارشنبه مورخ ۲۸/۰۱/۱۳۹۸ نشست تخصصی اعضای هیئت علمی دانشکده منابع طبیعی ساری و مهمانان در اتاق ریاست انجام شد. سپس جناب آقای دکتر عطاءاله کاویان به‌عنوان رئیس و عضو هیئت علمی دانشکده مراسم سخنرانی و عضو هیأت مدیره انجمن آبخیزداری ایران سخنرانی نمودند. هم‌چنین جناب آقای دکتر Velibor Spalevic به نمایندگی از سایر مهمانان به معرفی دانشگاه مونته‌نگرو و دانشکده فلسفه و توسعه مدل WINTERO پرداخت.

نهایتاً جناب آقای دکتر مرتضی بهزادفر مشاور رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خراسان شمالی با برنامه‌ریزی بسیار خوب و متنوعشان، هیات اعزامی از کشور مونته‌نگرو را برای آشنایی با پتانسیل‌های منابع طبیعی استان خراسان شمالی و نیز جاذبه‌های گردشگری طی روزهای پنج‌شنبه و جمعه مورخ ۲۹ و ۳۰ فروردین ۱۳۹۸ همراهی نمودند.

طی هماهنگی‌های صورت گرفته با مجموعه‌های مرتبط از جمله نمایندگی وزارت امور خارجه، دانشگاه بجنورد و ادارات کل جهاد کشاورزی، منابع طبیعی و محیط زیست، نشست بررسی ظرفیت همکاری‌های آتی در محل دانشگاه بجنورد با حضور مدیران و کارشناسان دستگاه‌های اجرایی و همچنین حضور فعالانه روسا و اعضای هیات علمی دانشگاه‌های استان برگزار شد. در این نشست ضمن معرفی ظرفیت‌های توسعه اقتصادی هر دو کشور، به موضوع تقویت و ارتقاء سطح همکاری‌های علمی -پژوهشی بین دانشگاه‌های دو طرف تاکید شد. هم‌چنین مقرر شد با توجه به ظرفیت‌های موجود در بخش کشاورزی استان به‌ویژه تولید محصولاتی مانند زعفران، انگور و انار، بستر لازم برای صادرات این محصولات به کشور مذکور فراهم شود.

مروری بر وضعیت پذیرش دانشجو در رشته آبخیزداری طی سال تحصیلی ۹۸ – ۱۳۹۷

مهندس محمودرضا توحیدی‌پور

مقدمه

در سال ۱۳۹۴ کارشناسی پیوسته مهندسی طبیعت با در برگرفتن سه زمینه آبخیزداری، مرتع، و مدیریت مناطق خشک و بیابانی فعالیت خود را آغاز کرد. در حال حاضر دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی پیوسته رشته مهندسی طبیعت، در مقطع کارشناسی ارشد می‌توانند در رشته – گرایش های مرتبط در سه بخش زیر ادامه تحصیل دهند.

- علوم و مهندسی آبخیزداری در چهار گرایش: حفاظت آب و خاک، مدیریت حوزه‌های آبخیز، سیلاب و رودخانه، و آبخیزداری شهری؛
- علوم و مهندسی مرتع در سه گرایش: مدیریت مرتع، اصلاح و احیای مرتع، و گیاهان دارویی و صنعتی؛
- مدیریت و کنترل بیابان.

در مقطع دکترا نیز دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی ارشد آبخیزداری می‌توانند در دو گرایش این رشته (حفاظت آب و خاک، و مدیریت حوزه‌های آبخیز) ادامه تحصیل دهند.

ظرفیت پذیرش دانشجو

وضعیت کلی پذیرش دانشجو در رشته آبخیزداری در دوره‌های روزانه و نوبت دوم دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال تحصیلی ۹۸ - ۱۳۹۷ به‌ترتیب زیر است:

- در مقطع کارشناسی پیوسته مهندسی طبیعت که علاوه بر رشته آبخیزداری، دو رشته مرتع، و مدیریت مناطق خشک و بیابانی را نیز در بر می‌گیرد، در مجموع ۶۴۰ ظرفیت در دوره روزانه و ۳۶۶ ظرفیت در نوبت دوم در نظر گرفته شده است.
- در چهار گرایش مقطع کارشناسی ارشد علوم و مهندسی آبخیزداری، در مجموع ۱۸۶ ظرفیت در دوره روزانه و ۸۶ ظرفیت در نوبت دوم (شبانه) در نظر گرفته شده، که گرایش‌های حفاظت آب و خاک، و سیلاب و رودخانه بیش‌ترین میزان ظرفیت پذیرش را داشته‌اند.
- در دو گرایش مقطع دکترای علوم و مهندسی آبخیزداری در مجموع ۳۹ ظرفیت در دوره روزانه و ۱۲ ظرفیت در دوره نوبت دوم وجود داشته است.

مراکز آموزشی فعال

دانشگاه‌های ارومیه، تهران، شهرکرد، علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری، علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، لرستان، هرمزگان، و یزد با پذیرش دانشجو در رشته آبخیزداری در تمامی مقاطع تحصیلی، فعال‌ترین مراکز در زمینه آموزش این رشته محسوب می‌شوند.

در مقطع کارشناسی پیوسته، دانشگاه‌های سمنان و لرستان به‌ترتیب با ظرفیت کل ۷۴ و ۴۳ در رشته مهندسی طبیعت، رتبه اول و دوم در پذیرش دانشجو را داشتند.

در گرایش‌های مقطع کارشناسی ارشد، به‌ترتیب دانشگاه‌های اردکان، ملایر، یزد و صنعتی خاتم‌الانبیاء بهبهان بیش‌ترین میزان پذیرش دانشجو را داشته‌اند.

در گرایش‌های مقطع دکترا به‌ترتیب دانشگاه‌های علوم و منابع طبیعی گرگان، تهران، هرمزگان، ساری، و ارومیه بیش‌ترین ظرفیت پذیرش دانشجو در این رشته را دارا بوده‌اند.

در نگاهی کلان‌تر، به‌ترتیب دانشگاه‌های سمنان، «گیلان، کردستان»، زابل، «علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، و صنعتی خاتم الانبیاء بهبهان» با داشتن ۱۹۰، ۱۶۰، ۱۵۶، و ۱۵۰ ظرفیت پذیرش دانشجو در رشته‌های پنج‌گانه منابع طبیعی (مهندسی طبیعت، مهندسی جنگل، مهندسی محیط زیست، مهندسی شیلات، و مهندسی صنایع چوب) فعال‌ترین مراکز در زمینه آموزش منابع طبیعی محسوب می‌شوند. در جدول انتهای این خبرنامه، اطلاعات مربوط به ظرفیت کل پذیرش دانشجو در رشته‌های پنج گانه منابع طبیعی و نحوه توزیع رشته‌ای آن ارائه شده است.

این گزارش بر اساس ظرفیت‌های مندرج در دفترچه انتخاب رشته مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا مندرج در تارنمای سازمان سنجش آموزش کشور، تهیه و تنظیم شده است.

معرفی کتاب و دستورالعمل‌های اجرایی

مهندس محمودرضا توحیدی‌پور

- دستورالعمل های سازمان FAO وابسته به سازمان ملل متحد در زمینه آبخیزداری

(FAO watershed management field manual)

13.1 Vegetative and soil treatment measures
13.2 Gully control
13.3 Slope treatment measures and practices
13.4 Landslide prevention measures
13.5 Road design and construction in sensitive watersheds
13.6 Watershed survey and planning

قابل دسترس در تارنمای www.fao.org

- نشریه ۴۵۰ نظام فنی و اجرایی کشور

۴۵۰،۱. مبانی طراحی و راهنمای اجرای بانکت‌بندی
۴۵۰،۲. مبانی طراحی و راهنمای اجرای سکوبندی
۴۵۰،۳. مبانی طراحی و راهنمای اجرای تراس‌بندی
۴۵۰،۴. تعاریف و علائم استاندارد در نقشه‌های اجرایی آبخیزداری

- نشریه ۴۱۹ نظام فنی و اجرایی کشور

دستورالعمل اصلاح مراتع با استفاده از روش‌های ذخیره نزولات آسمانی (پخش سیلاب و سایر روش‌های مکانیکی)

قابل دسترس در تارنمای

www.sama.mporg.ir/sites/Publish

از کلیه اساتید، دانشجویان، صاحب نظران و پژوهش‌گران فعال در حوزه منابع طبیعی و آبخیزداری دعوت می‌شود تا در تهیه این خبرنامه مشارکت کنند. علاقه‌مندان می‌توانند مقالات و مطالب خود را جهت درج در خبرنامه به نشانی رایانامه انجمن ارسال کنند.

تارنما: www.wmsi.ir

رایانامه: wmseir@gmail.com

تهیه کنندگان شماره اردیبهشت ۱۳۹۸: محمودرضا توحیدی‌نور (دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی عمران دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران) و مهین کله هوئی (دانشجوی دکتری علوم و مهندسی آبخیزداری دانشگاه تربیت مدرس)

لطفاً نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را به رایانامه انجمن آبخیزداری ایران wmseir@gmail.com

و یا مسئول کمیته دانشجویی z.hazbavi@modares.ac.ir ارسال نمایید. آدرس: استان البرز- کرج- دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران- مسئول کمیته دانشجویی انجمن آبخیزداری ایران، زینب حزباوی

جدول. ظرفیت کل پذیرش دانشجو در رشته‌های پنج‌گانه منابع طبیعی و نحوه توزیع رشته‌ای آن

رتبه	رشته	ظرفیت پذیرش	درصد از کل	تعداد محل پذیرش	توضیح
۱	مهندسی طبیعت	۱۰۰۶	۳۳/۵	۳۰	جایگزین منابع طبیعی (مرتع و آبخیزداری/مناطق بیابانی)
۲	علوم و مهندسی محیط زیست	۶۶۸	۲/۲۲	۲۱	جایگزین منابع طبیعی (محیط زیست)
۳	علوم و مهندسی شیلات	۵۷۰	۱۹،۰	۱۸	جایگزین منابع طبیعی (شیلات ۴ گرایش)
۴	علوم و مهندسی جنگل	۴۹۵	۱۶،۵	۱۶	جایگزین منابع طبیعی (جنگل ۹ گرایش)
۵	مهندسی صنایع چوب و فرآورده های سلولزی	۲۶۶	۸/۹	۹	جایگزین منابع طبیعی (مهندسی چوب و کاغذ ۵ گرایش)
		۳۰۰۵	۱۰۰/۰		